PRATIK DERS

Kuptimi i fjalëve sipas kontekstit

Ders kategorisi: Mësime të gjuhës shqipe

> Si të gjesh kuptimin e një fjale nga konteksti, me sinonime, antonime e homonime.

Kuptimi i fjalëve sipas kontekstit

Shumica e fjalëve të shqipes janë **polisemike**: kanë më shumë se një kuptim. Kuptimi i saktë nuk qëndron te fjala e izoluar, por te **konteksti** — fjalët që e rrethojnë dhe situata e ligjërimit.

Katër hapa për të gjetur kuptimin

1. **Përcakto llojin e fjalës:** është emër, folje apo mbiemër? Mbaresa dhe vendi në fjali të ndihmojnë.
2. **Shiko fjalët përreth:** me kë bashkëlidhet? *marr* + *vendim* jep një kuptim tjetër nga *marr* + *librin*.
3. **Kërko rrënjën:** *i pabesueshëm → besoj, besim, i besueshëm.*
4. **Kontrollo me zëvendësim:** provo një sinonim; nëse fjalia qëndron, kuptimi është i saktë.

Fjalë me disa kuptime

Fjala	Kuptimi 1	Kuptimi 2	Kuptimi 3
bar	bimë e njomë: *Bari është i gjelbër.*	ilaç: *Mora një **bar** për kokën.*	—
faqe	pjesë e fytyrës	anë e një flete: *Hape **faqen** dhjetë.*	anë e një mali: *faqja e malit*
dritë	ndriçim: *Ndeza **dritën**.*	dituri: *drita e diturisë*	shpresë: *Hodhi **dritë** mbi çështjen.*
i rëndë	me peshë të madhe	i vështirë: *një ditë e rëndë*	i ashpër: *fjalë të rënda*
marr	kap, pranoj: *Mora librin.*	filloj: *Mori të binte shi.*	në shprehje: *marr pjesë, marr vendim*
zë	tingull i njeriut	kap: *E zura në gjumë.*	filloj: *Zuri të flasë.*

Sinonime, antonime, homonime

Dukuria	Përkufizimi	Shembuj
Sinonime	fjalë me kuptim të afërt	*i bukur / i pashëm*; *fillim / nisje*; *shpejt / me nxitim*
Antonime	fjalë me kuptim të kundërt	*i madh / i vogël*; *ftohtë / nxehtë*; *hyrje / dalje*
Homonime	formë e njëjtë, kuptim krejt tjetër	*bar* (bimë) / *bar* (ilaç)
Paronime	formë e ngjashme, kuptim i ndryshëm	*ndjek / ndjej*; *siguroj / sigurohem*

© 2026 English For Life LLC — Foreign Language Learning Association, Kumanovo, North Macedonia. All rights reserved.
All content, trademarks and materials on this website are the property of English For Life and may not be reproduced or distributed without prior written permission.

Kuptimi i drejtpërdrejtë dhe i figurshëm

Shumë fjalë kalojnë nga kuptimi konkret në atë abstrakt:

- *rrugë* — **konkret:** *Rruga është e gjatë.* / **figurshëm:** *Gjeti një **rrugë** zgjidhjeje.*
- *i ftohtë* — **konkret:** *ujë i ftohtë* / **figurshëm:** *një pritje e ftohtë*
- *dritë* — **konkret:** *drita e llambës* / **figurshëm:** *drita e diturisë*

Nga letërsia shqipe

Naim Frashëri e ndërton tërë poezinë *Fjalët e qiririt* mbi kuptimin e figurshëm të fjalës **dritë**:

*«Në mes tuaj kam qëndruar / e jam duke përvëluar, / që t'u ap pakëzë **dritë**, / natënë t'ua bënj **ditë**.»*

Në kuptimin e parë, *dritë* është ndriçimi fizik i qiririt. Në kuptimin e dytë — atë që synon poeti — është **dituria**. Çifti *natë / ditë* funksionon njësoj: *natë* = padituri, *ditë* = arsim. Ky është një shembull klasik i asaj se si konteksti i tërë tekstit e përcakton kuptimin e një fjale të vetme.

Fjalët sinjalizuese që ndihmojnë

Sinjali	Shenja në tekst
Shpjegim	dy pikat, kllapat, *domethënë, pra, me fjalë të tjera*
Shembull	*për shembull, si p.sh., bie fjala*
Krahasim	*si, ashtu si, sikurse*
Kundërvënie	*por, ndërsa, përkundrazi, nga ana tjetër*
Rrjedhim	*prandaj, pra, si rrjedhojë*

Gabimet e zakonshme

Gabim	Saktë	Pse
zgjedhja e kuptimit të parë pa lexuar fjalinë	lexo deri në fund	konteksti vendos
përkthimi fjalë për fjalë i shprehjeve	**bëj një foto**, jo *marr një foto*	shprehjet nuk përkthehen drejtpërdrejt
ndjek për *ndjej*	**Ndjek një kurs.** / **Ndjej dhimbje.**	paronime
përdorimi i një fjale letrare në bisedë	zgjidh regjistrin e duhur	stili duhet t’i përshtatet situatës

Provo vetë

Ç’kuptim ka fjala e theksuar?

1. *Hape **faqen** njëzet. (anë e fletës)*
2. *Ishte një bisedë e **rëndë**. (e vështirë, e ashpër)*
3. ***Mori** të binte shi. (filloi)*
4. *Ai hodhi **dritë** mbi ngjarjen. (sqaroi)*

ENGLISH FOR LIFE

© 2026 English For Life LLC — Foreign Language Learning Association, Kumanovo, North Macedonia. All rights reserved.
All content, trademarks and materials on this website are the property of English For Life and may not be reproduced or distributed without prior written permission.

Burime dhe referenca

- Naim Frashëri, *Fjalët e qiririt*, 1890.
- *Gramatika e gjuhës shqipe I – Morfologjia*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Gramatika e gjuhës shqipe II – Sintaksa*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2002.
- *Drejtshkrimi i gjuhës shqipe*, Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë, Tiranë, 1973.
- *Fjalori i gjuhës shqipe*, Akademia e Shkencave e Shqipërisë, Tiranë, 2006.

ENGLISH FOR LIFE

© 2026 English For Life LLC — Foreign Language Learning Association, Kumanovo, North Macedonia. All rights reserved.
All content, trademarks and materials on this website are the property of English For Life and may not be reproduced or distributed without prior written permission.